

DR. VICKO NISETEO

UDK 34-05Niseteo, V.
352.075.2Niseteo, V.(497.583Split)“1917“
Primljeno: 17. XII. 2018.
Prethodno priopćenje

dr. sc. MLADENKO DOMAZET
Sveučilište u Splitu, Filozofski fakultet
Odsjek za povijest
Poljička cesta 35
21000 Split, HR

Rad donosi smjernice za biografiju dr. Vicka Nisetea podrijetlom iz Staroga Grada na otoku Hvaru, odvjetnika i protagonista preporodnih ideja. Stavljajući ga u pripadajući povijesni, zavičajni i obiteljski kontekst, odnosno vodi do njegova izbora i kratkoročnog angažmana na dužnosti općinskog upravitelja Splita krajem ratne 1917. godine i njegove smrti 1939. godine.

Ključne riječi: dr. Vicko Niseteo, Stari Grad na otoku Hvaru, Hrvatski narodni preporod, splitski odvjetnik

UVOD

Vicko Niseteo, potomak je ugledne građanske obitelji iz Staroga Grada na otoku Hvaru, koja je u više generacija predstavljala društvenu elitu u ovom otočnom gradu,¹ primjerice, njegov stric Marko Niseteo bio je liječnik s padovanskom diplomom, zaslužan za suzbijanje kolere u Starom Gradu 1855. godine, a otac Nikola također je u Padovi doktorirao matematiku i fiziku, no, zbog posla se često selio. Tako je najprije živio u Zadru, odnosno u Kotoru, a potom u Splitu i naposljetku kao umirovljenik sa suprugom Jelenom (rođenom Grisogono) trajno se 1874. godine vratio u Stari Grad, nastanivši se kao baštinik u istočnom dijelu Hektorovićeve Tvrdalja.² Sljedeće 1875. godine, kada je Stari Grad posje-

tio car Franjo Josip, i kada je tom prigodom don Juraj Biankini u pozdravnom govoru istaknuo da dolazi u „gnieздо starodavne hrvaštine i zavičaj neumrlog pjesnika Hektorovića“,³ nastala je fotografija obitelji Niseteo, koju sačinjavaju roditelji Nikola i Jelena, sa petoricom sinova i dvije kćeri.⁴

DR. NISETEO KAO MLADI ODVJETNIK U ZAVIČAJNOM KONTEKSTU STAROGA GRADA

Dotadašnje česte selidbe njegovih roditelja rezultirale su činjenicom da Vicka uopće ne nalazimo u matičnim knjigama Staroga Grada (krštenih, vjenčanih i umrlih).⁵ Rođen je 11. ožujka 1857. godine u Zadru, ali, nakon završenog studija i doktorata iz pravnih znanosti u Grazu, vratio se u Stari Grad gdje je 1882. godine otvorio odvjetničku kancelariju.⁶

Nije bila nimalo neobična odluka nastaniti se u otočnom gradu koji osamdesetih godina 19. stoljeća još uvijek karakteriziraju progresivni gospodarski trendovi. Grad je imao jedrenjačku flotu (trabakula, peliga, škunera, brikškunera, logera, brikova i barkova) koja se uključila u trgovinu rumunjskim žitom, kao i soljenom ribom prema Lampedusi i Tunisu, bila je evidentna konjunktura vina s proizvodnjom od oko 25.000 hektolitara godišnje, vodio se intenzivan lučki promet, Starogradsko je polje bilo kultivirano (početkom devedesetih godina 19. stoljeća 1225 hektara površine bilo je pod vinogradima), svakodnevne pomorske veze spajale su Stari Grad ne samo sa Splitom, već i s Rijekom i Trstom, bilježio se visok demografski prirast (1880. godine Stari Grad imao je 3789 stanovnika), a tih su godina ostvarena i velika urbanistička postignuća (produžena je i uređena Nova obala).⁷ Don Ante Petravić, kao svjedok tog vremena, iste procese jednostavno sažima, navodeći kako je tada Stari Grad „bujao i cvao“.⁸

U takvom gospodarskom kontekstu, u još uvijek preporodnom razdoblju, Vicko se uključuje u politički i kulturni život Staroga Grada i nedvojbeno doprinosi konačnom ponarođenju starogradske općine 1887. godine. Priključio se, dakle, Narodnoj stranci, iako je njegov stric Marko (općinski liječnik) bio autonomaških opredjeljenja. Prijatelji su Vicka u Narodnom listu opisali kao čelik-Hrvata, ali i kao nadasve blagu, ljubaznu, pristupačnu i tihu osobu koja je svoje protivnike obarala iskrenošću uvjerenja i neporočnim ponašanjem.⁹

Slika 1. Obitelj Niseteo 1875. g., Vicko stoji u zadnjem redu slijeva

U međuvremenu je Vicko Niseteo 1891. godine izabran za predsjednika mjesne Hrvatske čitaonice, osnovane 1874. Naravno, Čitaonica je odigrala ključnu ulogu prije i poslije preporoda, kako u okupljanju malog stada rodoljuba tijekom autonomaške vlasti u gradu, tako i iniciranjem i osnivanjem novih društava (Hrvatske glazbe, Pjevačko-tamburaškog zbora Hektorović, Zadruga za štednju i zajmove i Hrvatskog sokola).¹⁰

Štoviše, starogradska Hrvatska čitaonica dinamizira društveni život grada, svakodnevno okuplja stanovništvo u svojim prostorijama, organizira razna predavanja, amaterske kazališne predstave, koncerte i pokladne plesove. Naposljetku, starogradski narodnjaci utemeljuju dioničko društvo Hrvatski dom za podizanje zgrade na Novoj obali i osiguravanje boljih i dugoročnih uvjeta za rad u Hrvatskoj čitaonici. Naravno, među dioničarima nalazimo i dr. Vicka Nisetea.¹¹

Kada 1892. godine don Juraj Biankini napušta Narodnu hrvatsku stranku i formira Narodni hrvatski klub u Dalmatinskom saboru, taj događaj podijelio je starogradske narodnjake u dvije grupacije – na one koji su ostali lojalni stranci i one koji su se priklonili Biankiniju. Dotadašnji starogradski načelnik dr. Ante

Spalatin dao je ostavku, a don Juraj Biankini i njegovi politički pristalice protežirali su dr. Vicka Nisetea za novog načelnika No, to se ipak nije dogodilo jer su u Općinskom vijeću bili brojniji članovi Narodne hrvatske stranke koji su izabrali Ivana Ljubića. Nakon toga, općinski prisjednici dali su ostavke, a među njima i dr. Ante Biankini, dr. Petar Ružević i dr. Vicko Niseteo.¹²

Slika 2. Fotografija pobornika Hrvatskog narodnog kluba u Starome Gradu na otoku Hvaru, među njima zadnji u prvom redu (desno) sjedi dr. Vicko Niseteo

Svi ti događaji na lokalnoj političkoj sceni nedvojbeno su imali udjela u odluci dr. Nisetea 1894. godine da trajno napusti Stari Grad, odnosno da se sa suprugom Ivanicom (s kojom se oženio 1893.) i kćeri Fernandom (rođ. iste 1893.) nastani u Supetru na otoku Braču gdje je nastavio svoj odvjetnički posao.¹³

Razlozi njegova odlaska iz Staroga Grada vjerojatno su višestruki. Donekadni politički suborci iz preporodnog razdoblja postali su međusobno oštri protivnici; dopis iz Narodnog lista s jedne strane aludira kako ih ostavlja muž izuzetnih sposobnosti, a s druge problematizira i drugu perspektivu kako će mnogima pasti kamen sa srca i kako će slobodnije disati nakon njegova odlaska.¹⁴ No, ubrzo i ostali članovi obitelji Niseteo prodaju svoj vlasnički udio u Tvrđalju i trajno se iseljavaju iz Staroga Grada.¹⁵ Očito su se političke podjele

osjećale i na samome kućnom pragu, s obzirom na to da su u zapadnom dijelu Tvrđalja živjeli Spalatini jer je istodobno udio Vickove obitelji prodan građevinskom poduzetniku Nikoli Račiću.¹⁶

OD UGLEDNOG ODVJETNIKA DO OPĆINSKOG UPRAVITELJA U SPLITU

Na Braču je ostao do 1908. godine kada odlazi u Split, gdje također otvara odvjetničku kancelariju u Trumbićevoj 3.¹⁷ Ondašnji tisak piše da je riječ o odvjetniku kojega krasi blaga i obazriva narav u kombinaciji sa čvrstim stavovima. Naime, u Splitu brzo postaje uvažen odvjetnik, ujedno i jedan od suosnivača Odvjetničke komore i njezin višegodišnji predsjednik.¹⁸

S takvom reputacijom dočekao je Prvi svjetski rat u Splitu. Iako se početkom studenoga 1917. razgovaralo s više uglednih građana Splita ne bi li prihvatili dužnosti općinskog upravitelja (primjerice dvorski savjetnik Mate Škarić to je odbio, a među razlozima kolebanja svakako idu u prilog činjenice ratnih okolnosti kao i neustavnog stanja),¹⁹ na molbu namjesnika Atemsa privremenu je dužnost upravitelja preuzeo dr. Vicko Niseteo. Prvi njegov spomen na toj funkciji nalazimo u Jedinstvu 30. studenoga 1917. godine, u vrijeme teške oskudice u gradu i oštrem zimi, stoga su i njegove prve odluke išle u smjeru aprovizacijske podjele hrane.²⁰

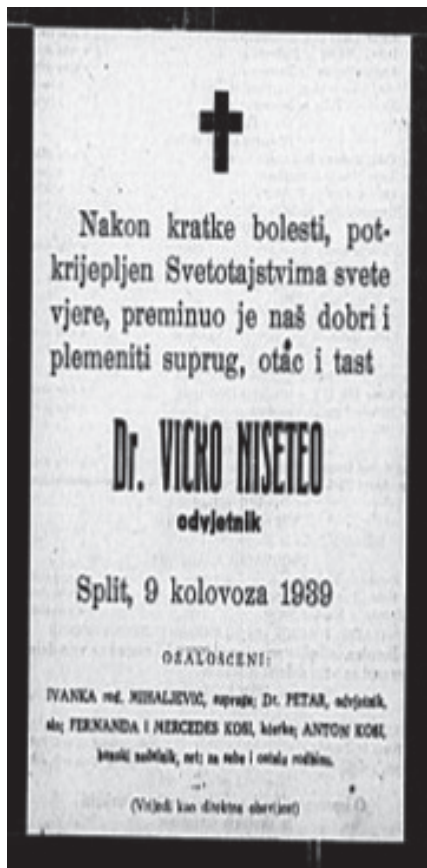
Međutim, valja naglasiti da je njegova uloga općinskoga upravitelja prekratko potrajala, samo do konca prosinca 1917. godine.²¹ Nije, dakle, ni mogao ostaviti dublje tragove svoga djelovanja, izuzev jedne zanimljive anegdote koju donosi Petar Požar, a po kojoj se Niseteo protivio izboru grofa Atemsa za počasnog građanina Splita, kao i osudi hrvatskih emigranata, poglavito Ante Trumbića (iako je na prijedlog državnog odvjetništva u Splitu protiv Trumbića pokrenut kazneni postupak zbog veleizdaje). Naravno, u ovoj fazi istraživanja teško je još izvlačiti čvrste zaključke, odnosno, takve konstatacije treba tek dublje istražiti i povezati s drugim izvorima, samim time, i kauzalno ih kontekstualizirati.²²

Dr. Vicko Niseteo umro je u 83. godini života, 11. kolovoza 1939. godine u Splitu, u svome stanu na adresi Dobrić 13,²³ i to od tjelesne iscrpljenosti, kako stoji u Matičnoj knjizi mrtvih.²⁴ U nekrologu, objavljenom u Novom dobu, navodi se da je bio kršćanskih pogleda na svijet (potkrijepljen Svetotajstvima svete vjere) i kako s njime odlazi osoba časna i poštovana među građan-

stvom Splita. Misa zadušnica služena je 21. kolovoza u splitskoj crkvi Gospe od Dobrića.²⁵ Pokopan je na Sustipanu, iako je na starogradskom groblju Budinjac posjedovao obiteljsku grobnicu u kojoj su mu pokopani roditelji.²⁶ S druge pak strane, smrću njegova sina Petra 1961. godine gubi se trag njegovoj arhivskoj građi nakon prodaje stana.²⁷

Slika 3. Dr. Vicko Niseteo

Slika 4. Osmrtnica iz Novog doba povodom smrti Vicka Nisetea

ZAKLJUČAK

Dr. Vicko Niseteo potomak je građanske obitelji iz Staroga Grada, čiji su članovi bili nositelji slobodnih zanimanja i time obnašali brojne javne službe u rodnome Starom Gradu i šire, u Dalmaciji. Školovani su na inozemnim sve-

učilištima, predstavljajući društvenu elitu svojim formativnim obrazovanjem, jezičnim kompetencijama i, naposljetku, imovinskim statusom i činjenicom da su baštinili istočni dio Hektorovićeve Tvrdalja. Vicko kao mladi odvjetnik započinje svoju odvjetničku djelatnost u Starome Gradu, zatim se seli u Supetar na otoku Braču i naposljetku prelazi s obitelji u Split 1908. godine, gdje će također otvoriti svoju odvjetničku kancelariju na Trumbićevoj obali. U vrtlogu ratnih zbivanja 1917. godine prihvatio je dužnost upravitelja splitske općine, no zadržao se tek nešto više od mjesec dana. Stoga ostaju otvorena pitanja njegova odlaska s te funkcije, a uz to, potrebno je dalje istražiti i indicije koje navodi Petar Požar o njegovu suprotstavljanju namjesniku grofu Atemsu. Nisiteo je ujedno bio i višegodišnji predsjednik Odvjetničke komore. Umro je 1939. godine u Splitu i pokopan je na Sustipanu.

BILJEŠKE

- 1 Milovan Buuchberger: *Petar Nisiteo posljednji polihistor Dalmacije*. Stari Grad 2017. (dalje: Milovan Buuchberger: *Petar Nisiteo*), 186-200. Dr. Marko Nisiteo (1812. – 1887.), zaslužan je, uz dr. Dinka Gazzarija, za suzbijanje epidemije kolere, odnosno uspostavljanja sanitarnog kordona oko Staroga Grada. Mladenko Domazet: *Suton flote jedrenjaka Staroga Grada*, Zagreb 2004. (dalje: Mladenko Domazet: *Suton flote jedrenjaka*), 85. U literaturi isprepliću se dvije inačice prezimena Nisiteo i Nisiteo za istu obitelj, no, i u izvorima nailazimo na neujednačenost, primjerice u knjizi mrtvih upisan je kao Vicko Nisiteo, a u osmrtnici je naveden kao Nisiteo. U radu smo se odlučili za Nisiteo, odnosno onako kako se Vicko već potpisivao. Javnobilježnički spisi Luje Kargotića br. 14898 (kutija 64)m, DAS.
- 2 Mladenko Domazet: *Suton flote jedrenjaka*, 85. Vicko se oženio 3. svibnja 1891. g. za Ivanu Mialjević (rođ. 29. VIII. 1864.), od oca Josipa Mialjevića i majke Marije rođ. Bartulović s prebivalištem u Splitu. Kumovi su bili Demetrio Decivvani iz Zadra i Stjepan Ilić iz Staroga Grada. Split, Matična knjiga vjenčanih Grad od 16. II. 1884. do 14. VIII. 1906., DAS. Nikola Nisiteo (1809. – 1890.) oženio je Jelenu Grisogono (1817. – 1897.), imali su od djece: Antuna (1846. – 1913.), Lauru (1848. – 1928.), Petra (1850. – 1878.), Mariju (1852. – 1934.), Franu (1894. – 1915.), Vicka (1857. – 1939.) i Marka (1860. – 1929.). Milovan Buuchberger: *Petar Nisiteo*, 195.
- 3 Mladenko Domazet: *Stari Grad na Hvaru – Otočni grad na razmeđu 19. i 20. stoljeća*, Stari Grad 2011. (dalje: Mladenko Domazet: *Stari Grad na Hvaru*), 17.
- 4 Milovan Buuchberger: *Petar Nisiteo*, 187.
- 5 Matične knjige (krštenih, vjenčanih i umrlih) u Starome Gradu, Župni arhiv Staroga Grada.
- 6 Milovan Buuchberger: *Petar Nisiteo*, 193.
- 7 Mladenko Domazet: *Stari Grad na Hvaru*, 19-23.

- 8 Mladenko Domazet: *Isječci iz života – Stari Grad na otoku Hvaru (1914. – 1941.)*, Stari Grad 2016. (dalje: Mladenko Domazet: *Isječci iz života*), 10.
- 9 Narodni list, 6. VI. 1894., br. 45.
- 10 Isto, 81-83.
- 11 Mladenko Domazet: *Stari Grad na Hvaru*, 16-19, 80-83, 85-87.
- 12 Mladenko Domazet: *Isječci iz života*, 26-27.
- 13 Narodni list, 10. III. 1894., br. 20. U Supetru rodila mu se druga kći Mercedes (1896. – 1968.) i sin Petar (1898. – 1961.), Milovan Buuchberger: *Petar Nisiteo*, 194.
- 14 Narodni list, 6. IV. 1894., br. 45.
- 15 Milovan Buuchberger: *Petar Nisiteo*, 194-196.
- 16 Isto.
- 17 Milovan Buuchberger: *Ugledne osobe vezane uz Stari Grad na Hvaru*, Stari Grad 2014., 60.
- 18 Novo doba, 10. VIII. 1939., br. 186.
- 19 Narodni list, 3. XI. 1917., br. 87, 7. XI. 1917., br. 88.
- 20 Jedinstvo, 30. XII. 1917., br. 296.
- 21 Isto, 22. XII. 1917., br. 298.
- 22 Petar Požar: *Znameniti i zaslužni Splićani te spomena vrijedne osobe u splitskoj povijesti*, Split 2001., 238. Zanimljive su svakako činjenice da ne nalazimo spomen Nisetea u ostavštinama Ante Trumbića ni Ive Tartaglie.
- 23 Milovan Buuchberger: *Petar Nisiteo*, 194.
- 24 Matična knjiga mrtvih Stolne crkve Split, DAS.
- 25 Novo doba, 10. VIII. 1939., 186.; 18. VIII. 1939., br. 193.
- 26 Isto, Obiteljski grob nalazi se među starim grobovima na starogradskom groblju Budinju s natpisom „Niseteo 1887“.
- 27 Milovan Buuchberger: *Petar Nisiteo*, 194.

VICKO NISETEO

Summary

Vicko Niseteo (1857 – 1939) was a descendant of a distinguished family from Stari Grad on the island of Hvar. He graduated from law school in Graz where he, several years later, also obtained his doctorate degree. In 1882, he opened his own law practice in Stari Grad. The same year marked the start of his political engagement in the national revival. In 1887, he was appointed assessor of the Municipality. He remained in office until 1892. That was the year of major disagreements within People's Party in Stari Grad that resulted in schism, which was provoked by the establishment of the so-called Croatian group within the Diet of Dalmatia. Vicko Niseteo moved to Split in 1908, where he opened his law practice. In addition, he was a co-founder and president of the Split Bar Association. In 1917, he was appointed municipal administrator. His tenure was rather short – it lasted for a month. Vicko Niseteo died in Split in 1939.